

Gratia

Gratia nisi gratis est, non est gratia
"Om nåden inte är gratis, är det ingen nåd"
Augustinus

Kyrkblad – Evangelisk – lutherska bekännelsekyrkan
Kirkeblad – Den Evangelisk lutherske bekjennelseskirke
Nr 2. 2013 årgang.17.

"Den som blir i meg og jeg i ham, bærer mye frukt. Joh 15,5". foto GAHj

GRATIA

Utgis av:
Den Evangelisk
Lutherske Bekjennelseskirke/
Evangelisk-lutherska bekännelsekyr-
kan

Redaksjonssekretær:
Gunnar Hjorthaug
gunnar.hjorthaug@tele2.no

Kirkestyret:

Asbjørn Hjorthaug, formann/ordf.
Jan-Erik Andersson, kasserer/kassör
Tlf: 0431/430165,
Åke Malander.
Nils Svensson.
Bo Byström.
Kirkestyrets adr: Rugdeveien 3
N-1823 Knapstad. Tlf/fax: 69 92 11 32
Kyrkans sv. bankgironr 5633-5136
Kirkens no.bankkontonr.
1135.10.53102

Menigheter/Församlingar:

S:t Matteus ev luth förs., Uppsala

Kh Åke Malander,
Åkerlänna 40
S-743 71 Björklinge,
Tlf 018/ 356235
ake.malander@telia.com

S:t Johannes ev luth förs., Yxenhult

Församl. ordförande:Nils Svensson
Yxenhult 7510
280 40 Skånes-Fagerhult
Tlf/ 070-5559483
Nils.josef.svensson@gmail.com

S:t Andreas ev.luth förs., Skellefteå

Kh Gunnar Byström,
Fäbodgatan 34, S-931 56 Skellefteå,
Tlf/fax 0910/35008
bystrom@torpet.ac

Den lutherske menighet, Knapstad

Mprest Asbjørn Hjorthaug
Rugdeveien.3 N-1823 Knapstad
Tlf/fax 69 92 11 32
asbj.hjorthaug@c2i.net

Guds ord og sakrament

Tekst: Nikolaus Selnecker 1572./Grundtvig/ Bearb -Gunnar A. Hjorthaug
Mel: Martin Luther 1539-(LSB 862)-Fra himmelen høyt jeg kommer her.

- 1) Det lakker nå mot aften bratt. Bli hos oss, Herre, dag og natt.
Din rene læres klare skinn, opplys vår vei og våre sinn!
- 2) Vår tid er ond, du best det vet. Gi du vår tro bestandighet,
så aldri bort fra oss blir vendt, ditt rene Ord og sakrament!
- 3) Din kirke hjelp, o Jesus Krist, tross all vår kulde, søvn og brist.
La Ordet ditt en fremgang få, og ut til mange sjeler nå.
- 4) O Gud hvor det går dårlig her, på sekter ingen ende er.
Nå vil fornuften mestre Gud, og vrenger frekt hans Ord og bud.
- 5) Bevar du oss o Herre god, for stolte ånders overmot.
Gi lære rett og kristentro, til sjelefred og evig ro.
- 6) Det gjelder deg, o Herre Krist, vår ære ei, men din forvisst.
Stå derfor hos den lille flokk, som i ditt Ord har evig nok.
- 7) Behold oss faste ved ditt Ord, forhindre Satans sjelemord.
Gi at din kirke på hvert sted, har enighet og hellig fred.
- 8) Ja Ordet av din egen munn, det er vår kirkes faste grunn,
en salig trøst i liv og død, et sikkert skjold i all vår nød.
- 9) Gud la oss leve av ditt Ord, hver dag du gir oss her på jord,
og før oss her fra jordens dal, vel hjem til Himmels frydesal.

Frälst – till goda gärningar

I Romarbrevet skriver Paulus, Herrens apostel: ”Vi håller före att människan förklaras rättfärdig genom tro, utan laggärningar.” Likväl finns och predikas Lagen, Guds heliga, okränkbara lag, för den är nyttig på flera sätt.

Yttre tukt och ordning

Den behövs för att upprätthålla yttre tukt och ordning bland människorna, och i den funktionen finns lagen till viss del inskriven i människonaturen. Detta brukar vi kalla den naturliga lagen, och det är den som ska styra i samhället, därför ser också den fundamentala lagstiftningen rätt lika ut överallt i världen.

Lagen avslöjar oss

Lagen är dock nyttig även på ett annat vis. ”Genom lagen kommer kännedom om synden.” Lagen avslöjar oss, att vi står med skuld inför Gud: ”Jag arma människa! Vem ska frälsa mig från denna dödens kropp?” Så driver den oss att söka Frälsaren. Och en kristen predikan hänvisar alltid syndaren till honom, till Jesus Kristus, som har kommit i världen just för att frälsa syndare.

Jesus Kristus vår Frälse

På samma sätt vet också Paulus svaret: ”Gud vare tack, genom Jesus Kristus, vår Herre.” Lagen ska inte frälsa oss, den ska driva oss till Kristus.

Låt oss tänka att en människa nu har kommit till Kristus, blivit omvänd, född på nytt – utan lagens gärningar. Behövs då lagen längre? Går vi till katekesen så finner vi att första huvudstycket är just tio Guds bud. Även den

mest helgade kristna har kvar sin gamla människa, därför behövs lagen även för den troende, för att tygla köttet och få oss att på nytt och på nytt vända oss till Jesus.

Frälst – till goda gärningar

Men för den som således blivit omvänd och börjat ett nytt liv, det nya livet i Kristi efterföljd, eller som rubriken hette, Frälst – till goda gärningar, kommer rätt naturligt frågan: Vad ska jag göra? Hur ska jag leva för att mitt liv och alla mina gärningar ska vara Gudi behagliga? Människan vill gärna själv tänka ut allehanda fromhetsövningar, och här är nu lagen nyttig till ännu ett tredje bruk. Den visar den troende bort från självgjorda gudstjänstövningar – sådana har inget värde utan är bara till för att tillfredsställa det köttsliga sinnet (jfr Kol 2). Men här möter lagen oss nu på ett lite annorlunda sätt.

Lev då det nya livet

Här kommer inte lagen som ett tungt domsord över oss; här talar nu lagen till dem som inte står under lagen utan under nåden. Ni är ju födda på nytt, lev då det nya livet – med tio Guds bud som regel och rättesnöre. Och nu, när vi talar om lagens tredje bruk och nytta, då talar den till den troende människan, till den som har Anden, och det är här aldrig meningen att människan av egen kraft och förmåga ska genomföra vad hon förmanas till. Nya testamentets många förmaningar till de kristna, som ju egentligen bara är praktiska tillämpningar av lagens fordringar, ställs alltid i relation till det faktum att det efter omvändelsen finns en ny håg och vilja, som vill göra Guds vilja men som behöver vägledning. Vandra inte i ert eget förstånds tankar och mening, då tar snart den gamla människan över. Nej, säger Paulus, ”vandra i Anden, så kommer ni inte att göra vad köttet begär”.

Du kristna människa! Du är frälst, inte av laggärningar utan av nåd allena. *Ty av nåden är ni frälsta genom tron, inte av er själva, Guds gåva är det, inte på grund av gärningar, för att ingen ska berömma sig. Ty hans verk är vi, skapade i Kristus Jesus till goda gärningar, som*

Gud har förberett, så att vi ska vandra i dem. Du är alltså: Frälst – till goda gärningar! Vad detta innebär, det uppenbarar Gud själv för oss i Skriften. Som kristen är du ju en fri herre över allting och ingen underdånig, därför lyssnar du inte till mänskliga föreställningar angående goda gärningar utan endast till Guds Ord. Redan profeternas förkunnelse innehåller till stor del förebråelser och förmaningar angående Guds folks dagliga liv, något som kan sammanfattas i profeten Amos ord: ”Må rätten flöda fram såsom vatten.” Och i nya testamentet fortsätter Herrens apostlar att förmana oss till det nya livets gärningar – och du är ju frälst just till sådana gärningar.

Älska varandra av hjärtat

”Älska varandra av hjärtat med uthållig kärlek.” ”Förlåt varandra såsom Gud i Kristus har förlåtit er.” ”Om någon har denna världens tillgångar och ser sin broder lida nöd men stänger sitt hjärta för honom, hur kan då Guds kärlek förbli i honom?” ”Det är Guds vilja att ni genom att göra gott ska tysta munnen på oförståndiga och okunniga människor.

Tjäna Gud och din nästa

Ni är fria, men använd inte friheten som täckmantel för att göra det onda utan för att tjäna Gud.” ”Men att ta sig an föräldralösa barn och änkor i deras nöd och hålla sig obesmittad av världen, det är en gudstjänst som är ren och fläckfri inför Gud och Fadern.” ”Tjäna varandra, var och en med den nådegåva han har fått.” Sålunda är du frälst och fri till att älska och tjäna din nästa. Du är ju en kristen och därmed allas tjänare och var man underdånig.

Åke Malander

Profeten Jesaja – bakgrund och budskap

Jesajas liv och tid

Jesaja kallades till profet samma år som kung Ussia dog, alltså omkring 740 f. Kr. Han lotsade Juda rike genom många yttre kriser. När den assyriska hären stod utanför Jerusalem år 701 f. Kr. och allt syntes hopplöst, då var det genom hans förbön som staden räddades.

Hur såg det land ut

i vilket Jesaja växte upp och verkade? Det var delat i två rikena: Israel med Samaria som huvudstad, och Juda med Jerusalem som huvudstad. Innan kung Tiglat-pileser III av Assur kom till tronen (745 f. Kr.) hade de båda rikena njutit ungefär femtio goda år av jordisk rikedom. I norra lyckades den mänskligt sett duglige kung Jerobeam II stå emot araméerna i Damaskus. I Juda blomstrade handel och välstånd under kung Ussia, som befäste hamnstaden Eilat och med framgång stred mot filistéer och olika arabstammar. Det rådde sedan hundra år i stort sett fred mellan de båda rikena.

Inte att allt stod väl

Freden och välståndet innebar dock inte att allt stod väl. Amos ser rättsröten och osedligheten i Israel (Am 2:7f., 5:10-12). Hosea

vittnar om ett land i upplösning, inte endast andligt utan också till det yttre: ”De svär och ljuger, mördar och stjälar och bryter äktenskap. De far fram med våld och blodsdåd följer på blodsdåd” (Hos 4:2). I Juda rike var det inte bättre. Om detta vittnar Jesajas samtida Mika, när han säger: ”Ni bygger Sion med blod och Jerusalem med ondska. Styresmännen tar mutor när de dömer, prästerna undervisar mot ersättning och profeter spår för betalning. Ändå stöder de sig på Herren och säger: ’Är inte Herren mitt ibland oss? Inget ont ska drabba oss!’” (Mika 3:10f.).

Herrens löften fordrar tro

Nu heter det i Ps 76:3: ”I Salem står hans hydda, hans boning på Sion” och Ps 89:4-5 står det skrivet: ”Jag slöt ett förbund med min utvalde, min tjänare David gav jag en ed: Din ätt ska jag låta bestå för evig tid och jag ska bygga din tron från släkte till släkte”. Mot bakgrund av Psaltarställen som dessa kan man fråga sig: Hade inte de falska profeterna ändå rätt när de sade att Herren vakar över sin stad? – Jo, men det som de övermodiga och säkra inte kunde – och inte ville – förstå är att Herrens löften fordrar tro hos dem som hör dem, en tro som visar sig i ett rätt liv, inte i mutor, utpressning, röveri, mord och otukt. Mika säger: ”För er skull skall Sion bli en upplöjd åker, Jerusalem en stenhög och tempelberget en skogsklädd höjd” (Mika 3:12). Men Mika slutar inte här utan profeterar om en tid då ett andligt Sion ska uppstå, dit hednafolken skall vandra för att få undervisning. ”Låt oss gå upp till Herrens berg till Jakobs Guds hus, för att han ska lära oss sina vägar och vi få vandra på hans stigar” (Mika 4:2).

Jesajas liv

Om man utgår från den politiska historien kan man dela upp Jesajas liv i tre delar: Först hans ungdom, då Juda rike blomstrade under kung Ussia som lade sig

vinn om både jordbruk och boskapsskötsel (2 Krön 26:10). Även Israels rike blomstrade. Trycket från araméerna hade lättat sedan assyrierna hade plundrat deras huvudstad Damaskus år 802 f. Kr. Under kung Jerobeam II återerövrades de följande åren de områden som hade förlorats till araméerna (2 Kon 14:25)

Nästa del av Jesajas liv infaller under *Ahas tid*. Då anfölls landet av fiender från alla håll. I söder härjade edoméer och filistéer och från norr gick Israels rike till anfall i förbund araméerna. Hotet avvärjdes när Damaskus erövrades av assyrierna 732 f. Kr. Då for kung Ahas av Juda dit för att underkasta sig den assyriske kungen. Så litet aktade han på Herrens löften och sitt lands frihet

Efter *Samaris fall* 722 f. Kr., återstår bara Juda rike och nu med Hiskia som kung. Trycket från den assyriska stormakten lättar något då kung Sargon II av Assur ställs inför uppror i olika delar av sitt rike. I söder nere vid Persiska viken gör den kaldeiska befolkningen uppror och i östra Medelhavsområdet stöder Egypten olika folkresningar. Det filisteiska Astod gör uppror och vill få med sig Edom, Moab och Juda, men Jesaja är emot sådana planer (se Jes 18), och upproret krossas så småningom. När Sargon II av Assur dör (705 f. Kr.) är

ordningen i hans rike återställd. Men hans son Sanherib har inte suttit länge vid makten när kaldéerna på nytt höjer upprorsfanan. Man tar kontakt med smårikerna i väster. Sändebud kom också till Juda rike. Hiskia ansluter sig denna gång till upproret: ”Han satte sig upp mot kungen av Assur och slutade tjäna honom” (2 Kon 18:7). Assyrierns svar kom 701 f. Kr. Först anfaller de Tyrus vars kung flyr till Cypern. Luften går ur upproret och Sanherib kan tåga söderut mot Juda och intar där enligt vad han själv säger 46 städer. I palatset i huvudstaden Nineve berättar en stor relief om erövringen av staden Lakis i Juda. Där sägs också att Sanherib stängde in Hiskia i hans stad likt ”en fågel i en bur”. Men Sanherib *intog* aldrig Jerusalem (2 Kon 19:35).

Jesajas bok sedd som ett altarskåp

Jesajas bok kan liknas vid ett altarskåp med ett mittparti och två flyglar. Mittpartiet är kapitlen 36 till 39. De två första av dessa kapitler ägnas åt Hiskia och *Assur*, de två senare åt Hiskia och *Babel*. Man kan alltså säga att kapitel 36-37, som handlar om Sanheribs tåg mot Jerusalem avslutar vad som är att säga om Assur. Kapitlen 1-35 i Jesajas bok har ju den assyriska stormakten som bakgrund. De bilder som målas upp i dessa kapitler kan så att säga ses på den tredelade tavlans *ena flygel*.

I kapitel 38-39 läser vi om Hiskias svåra sjukdom. Det är här sändebuden från Babel dyker

upp. Hiskia visar dem allt han äger och har. Jesaja frågar: ”Vad har dessa män sagt och varifrån har de kommit?” Kungen svarar: ”De kommer från fjärran land, från Babel. Det finns inget i mina skattkamarer som jag inte har visat dem. Profeten säger då: ”Hör Herren Sebaots ord. Se, det kommer en tid då allt som finns i ditt hus och som dina fäder har samlat ända till denna dag skall föras bort till Babel!” (Jes 39:3-6). Kastar vi en blick på kapitlen 40-66 som så att säga utgör tavlans *andra flygel*, då ser vi Juda rikets folk i fångenskap i Babel.

Om vi nu betraktar tavlans *första flygel* närmare, så finns där en samling profetiska utsagor som i tiden sträcker sig från profetens kallelse fram till Jerusalems belägring år 701 f. Kr. Bland de avsnitt som tydligast framträder är kapitlen 1-12, 13-27 och 28-35.

Kap. 1-12 målar Israels frälsning ifrån yttre fiender. I detta avsnitt ser vi Messias bebådas (7:14), födas (9:1-7), och vi får skåda in i hans rike (11:1-9).

Kap. 13-27 handlar om Guds dom över hednafolken och över det gudlösa Babel (som var det assyriska rikets södra metro-pol) och utmynnar i den kommande världsdomen (kap. 24-27).

Kap. 28-35 för oss tillbaka till Juda och Samarien. Den messianska tiden blir tydlig mot slutet av avsnittet: ”Då skall de blindas ögon öppnas och de dövas öron upplåtas. Då skall de lame hoppa som en hjort, och den stummes tunga jubla” (35:5-6, jfr Matt 11:5).

Vänder vi blicken mot kapitlen 40-66, alltså mot *den andra flygeln*, så är som sagt folket redan i Babel. Även här träder tre avsnitt fram, nämligen kapitlen 40-48, 49-57 och 58-66.

Kap. 40-48 beskriver befrielsen från det *jordiska Babel*. Kap. 40-42 lär oss att Herren är större än avgudarna. Kap. 43-45 pekar ut perserkungen som Herrens

redskap att befria hans folk (44:28, 45:1). Kap. 46-48 skildrar Babels fall.

Kap. 49-57 målar upp befrielsen från det *andliga Babel*. Även detta sker i tre led. I kap. 49-51 erbjuds frälsning: ”Jag skall göra dig till ett ljus för hedningarna, så att min frälsning når till världens ände” (49:6). I kap. 52-54 utförs frälsningsverket genom Herrens lidande tjänare: ”Straffet var lagt på honom för att vi skulle få frid och genom han sår har det blivit botat för oss” (53:5). Och i kap. 55-57 tas frälsningen emot: ”Kom alla ni som törstar, kom hit och få vatten. Kom, ni som inga pengar har, kom hit och hämta säd och ät. Ja, kom hit och hämta säd utan pengar, utan betalning både vin och mjölk” (55:1).

Kap. 58-66 slutligen visar bilden av hur Guds rike träder fram när budskapet om Messias’ rike når till hednafolken (60:1-6).

Så kommer ljuset även till hedningarna: ”Stå upp var ljus, ty ditt ljus kommer och Herrens härlighet går upp över dig” (60:1). Något har hänt, som gör att man samlas och kommer långt ifrån: man kommer på kameler med guld och rökelse (60:5-6). Herren förkunnar en nådatid för folken: ”Herren Guds Ande är över mig, ty Herren har smort mig till att förkunna ett glädjebud för de ödmjuka. Han har sänt mig att förbinda dem som har ett förkrossat hjärta, till att ropa ut frihet för de fångna, befrielse för de fångslade, och att predika ett nådens år från Herren” (61:1-2, jfr Luk 4:18-19).

Profeten Jesaja trädde ständigt fram med förmaning och tröst, en tröst som har sin grund i frälsningen genom Messias, Herrens lidande tjänare. Så speglar de båda flyglarna i ”hans boks altartavla”

varandra: I båda finns Israel
frälsning i tider av nöd, i båda
finns Guds riks fulländning.

Mats Eskhult

Høymessens inngangsbønn og utgangsbønn

I den gamle høymesseliturgien i Den Norske Kirke hadde en ved høymessen inngangen en bønn av klokkeren. Dette var etter at kirkeklokkene hadde opphørt å ringe inn til høymessen og etter at organisten hadde spilt sitt preludium. Etter høymessereformen i 1977.ble disse bønnene tatt bort. Imidlertid var disse bønnene for mange viktige og kjære bøtter tilknyttet høymessen. Bønnene gjengis her i noe bearbeidet form:

Inngangsbønn:

Herre! vi er kommet inn i dette ditt hellige hus for å høre hva du Gud Fader, vår skaper, du Herre Jesus, vår Frelser, du Hellige Ånd, vår trøster i liv og i død, vil tale til oss. Herre! Lukk nå opp vårt hjerte, ved din Hellige Ånd, så vi av ditt ord må lære å sørge over våre synder, og tro i liv og død på Jesus, og forbedre oss hver dag i et hellig liv og levnet.

Det høre og bønnhøre du ved Jesus Kristus! -Amen.

Takkebønn:

Herre vi takker deg fordi du har lært oss hva vi skal tro og gjøre. Hjelp oss nå vår Gud, ved din Hellige Ånd for Jesu Kristi skyld, at vi må bevare ditt Ord i et rent hjerte, styrkes i det ved troen, forbedres i et hellig levnet, og ha trøst av det i liv og død, deg til ære! -Amen i Jesu navn.

